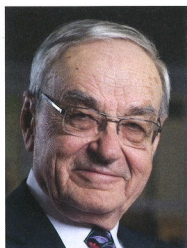


Først i verden

– Dette er Norges første hjernehelseterapi – og visstnok Europas første, sa statssekretær Anne Grethe Erlandsen beskjedent. – Den er først i verden! ropte professor Vladimir Hachinski spontant fra salen. Han var kommet fra Canada til Oslo sommeren 2019 for å være med på møtet om den norske hjernehelseterapien på EAN-kongressen. Kongressen samlet 7000 nevrologer.

Tekst: Aud Kvalbein



Den norske hjernehelseterapien er den første i sitt slag i verden, sier den internasjonalt kjente nevrologiprofessoren Vladimir Hachinski fra Canada. Han har bl.a. vært sjefsredaktør i tidsskriftet Stroke, president i World Federation of Neurology og er grunnlegger av World Brain Alliance.

Nasjonalt hjernehelseterapi (2018-2024) var da halvannet år gammel. Men historien går lenger tilbake.

Tidlig i 2015 hadde fire medlemmer i Hjernerådet på eget initiativ møte med helseministeren om behovene innen nevrologien. Dette var Epilepsiforbundet ved Henrik Peersen, Parkinsonforbundet ved Magne W. Fredriksen, MS-forbundet ved Mona Enstad og CP-foreningen ved Eva Buschmann. Etter møtet fikk de visjon om en nasjonal hjerneplan. De plantet ideen i sine miljøer og ville så ha med et større fellesskap for å bli hørt av politikerne. Hjernerådet som organisasjon ble invitert inn. Som i utlandet brukte man begrepene hjerneplan og hjernehelseterapi.

Til politikerne og til fagmiljøene. Mona Enstad hadde lenge oppfordret Hjernerådet til å jobbe politisk. Nå gikk mange til regjeringen og Stortinget med de nye ideene. Saken ble også forankret i fag- og forskningsmiljøene. Her var Hjernerådets styreleder professor Hanne Flinstad Harbo viktig, sammen med lederen

i Norsk nevrologisk forening overlege Anne Hege Aamodt.

Ut over 2015 løsnest det. 2015 var det europeiske hjerneåret, og i Norge ble dette markert med mange publikumsmøter om hjernen. Stortingsrepresentant Ruth Grung (Ap) stilte spørsmål i Stortingets spørretime om hjerneplan. I en enstemmig merknad til statsbudsjettet ba stortingskomiteen om en vurdering av behovet for en overordnet strategi om utfordringene. Helseministeren fulgte opp. I oppdragsbrev til Helsedirektoratet for 2016 ba han om en statusrapport for hjernehelseterapi i kommune- og spesialisthelsetjenesten.

Helsedirektoratet involverte mange miljøer og jobbet grundig med statusrapporten. Både brukerorganisasjoner, fagmiljø og kommune- og spesialisthelsetjenesten bidro. På en konferanse i september 2016 boblet det av innspill.

Rapporten var klar i februar 2017. Den ga Hjernerådet rett. Det sto ikke bra til med hjernehelseterapi i Norge. Statsministeren og helsemi-



nisteren inviterte til toppmøte om hjernehelseterapi 21. mars 2017. Her lanserte de at regjeringen nå ville lage en hjernehelseterapi, og slik fulgte de opp Stortingets enstemmige merknad.

Rask fødsel – lang oppfølging. Hjernehelseterapien ble til på ni måneder. Den er bygd opp omtrent som kreftplanen. Utfordringene fra migrerene kom med, samt at psykisk helse er hjernehelseterapi, men det viktige temaet om hjernen og søvn rakk ikke å bli med.

I dag følges strategien opp av Helsedirek-

toratet. De har en partnerskapsgruppe der Hjernerådet har flere representanter. Mye kan gjøres innen eksisterende offentlige budsjetter, men større satsinger må tas opp av regjeringen eller Stortinget i statsbudsjettet eller i andre saker som er til behandling i Stortinget.

Hjernerådet arbeider blant annet for større satsning på hjernediagnoser, bedre migrenetilbud og rask rehabilitering ved hjerne sykdom og hjerne skade. Det er fortsatt lang vei å gå før pasienter får den hjelpen de bør ha.

Regjeringen lanserte Norges første hjernehelseterapi den 12. desember 2017. Bildet viser noen av nøkkelpersonene i arbeidet, fra venstre: Hanne Flinstad Harbo, Anne Hege Aamodt, helseminister Bent Høie, Henrik Peersen, Magne W. Fredriksen, statssekretær Anne Grethe Erlandsen og Mona Enstad. Foto: Hjernerådet/Nye bilder

Et løft for klinisk hjerneforskning

Neuro-SysMed i Bergen er det første norske forskningscenteret for klinisk behandling (FKB). Det var en seier at hjerneforskningen fikk det første FKB-senteret.

– Neuro-SysMed er et konkret resultat av hjernehelseterapien, sa helseminister Bent Høie ved åpningen i oktober 2019. Senteret har fått 160 millioner kroner fordelt over åtte år.

Senteret driver klinisk behandlings- og translasjonsforskning. Ved å dekode molekylære «fingeravtrykk» av Alzheimer, Parkinson, ALS og MS vil de utvikle og tilby presisjonsmedisin til pasientene. Det satses stort på brukermedvirkning.

Studiene involverer sykehus over hele landet, samt internasjonale partnere. Neuro-SysMed ledes av professorene Kjell-Morten Myhr og Charalampos Tzoulis, henholdsvis senterdirektør og visedirektør.

Norsk nettverk for syn og slag



Professor Helle K. Falkenberg. Foto USN/Jan Henrik Kulberg

Forskningsrådet støtter to nasjonale nettverk for oppfølging av hjernehelseterapien, fem millioner kroner til hvert. Norsk nettverk for syn og slag, Norwegian Vision in Stroke – NorVIS, er det ene. Årlig er det ca. 10 000 hjerne slag i Norge. Ca. 65 prosent får synsforstyrrelser etter slaget. Dette er lite kjent og følges dårlig opp. Synsutredning er ikke med i det nasjonale tilbudet til hjerne slagpasientene.

NorVIS arbeider for at kunnskapsbasert forskning om syn og hjerne slag skal brukes i helse-, omsorgs- og opplærings-tjenesten. Det tverrfaglige nettverket består av over 50 personer fra 33 brukerorganisasjoner, kommuner, sykehus og rehabiliteringsinstitusjoner, samt nasjonale og internasjonale forskere.

NorVIS ledes fra Universitetet i Sørøst-Norge ved professor Helle K. Falkenberg.

Epilepsinett hjelper unge ut i arbeid



Daglig leder lege PhD Marte Roa Syvertsen. Foto: Magne Risnes

Unge med epilepsi opplever ofte angst, depresjon og stigma, og de er ofte utrygge for når neste anfall kommer. Skolefraværet kan bli høyt. Mange kommer ikke i arbeid. Nasjonalt nettverk for evidensbasert epilepsiomsgivning vil endre dette. De ble etablert da Forskningsrådet oppfordret til å lage fagnettverk for å følge opp hjernehelseterapien og er det andre nettverket som får fem millioner kroner fra Forskningsrådet.

Nettverket er tverrfaglig og består av fagpersoner og forskere. De har kontakt med blant annet skolehelsetjenesten og NAV som skal hjelpe de unge. Daglig leder er lege PhD Marte Roa Syvertsen ved Drammen sykehus. Prosjektleder er nevrolog og professor Morten Ingvar Lossius ved Spesialsykehuset for epilepsi.



Neuro-SysMed ledes av professorene Kjell-Morten Myhr (t.v.) og Charalampos Tzoulis. Foto: UiB/Ingvild Festervoll Melien